

ביאורים לכמה מדברי המסורה לפרשת בהעלותך

ח/ט – בפסוק זה נאמר "בני ישראל" חמש פעמים (עיין רש"י טעם לזה)

ט/ח – "ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם ולא יכלו לעשות הפסח... ויאמרו האנשים **הַהִמָּה**... למה נגרע לבלתי הקריב את קרבן ה'?!... ויאמר אליהם משה, עמדו ואשמעה מה יצוה ה' "לכם". האנשים הללו היו יקרי־נפש אשר כאב להם חוסר המצוה הזאת "לבלתי הקריב קרבן ה'!", ולכן כתוב "ההמה" ולא "ההם" (עיין "העמק דבר", שמות יח, כ: אות ה' בסוף התיבה, וכן בביאורנו על בראשית ו/ד). ולכן כל פרשה נוספת זו ה' צוה דוקא בגללם, "לכם".

ט/יח – "על פי ה' יסעו בני ישראל ועל פי ה' יחנו". אבל בפסוק כ"ג כתוב סדר הפוך: "על פי ה' יחנו, ועל פי ה' יסעו". ההסבר של התופעה הוא כי בפסוק י"ח מדבר על מצב שנמצאים חונים, והשינוי הראשון הוא הנסיעה ורק אח"כ חניה. אבל פסוק כ"ג בא אחרי פסוק כ"א שם הם במצב של נסיעה, ולכן קודם כל מזכירים את החניה, מלפני הנסיעה הבאה אח"כ.

יא/ו – "ועתה נפשנו יבשה אין כל, בלתי אל המן עינינו" וצ"ע מדוע תוספת תיבת "עינינו" והרי יוכלו לומר בפשטות 'רק יש מן'. אלא חז"ל למדונו שהיו טועמים במן כל הטעמים (יומא עה). ובכן מדוע התלוננו "נפשנו יבשה"? אלא "אינו דומה מי שרואה ואוכל למי שאינו רואה ואוכל, רמז לסומים שאוכלים ואינם שבעים" (יומא עד:) וזהו שנאמר "ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאוה הוא לעינים" (בראשית ג/ו). אמנם, טעמו כל טעם, אבל אם אין רואים בעינים נפגם הטעם, ולכן הוסיפו "עינינו".

יא/י – "העם בוכה למשפחותיו" פירש"י על עסקי עריות (עיי"ש 'משכיל לדוד' (פרדו) וצ"ע מדוע ידיעה זו נרשמה רק בפסוקנו? ומבואר מדוע נשתנה פסוקנו לומר "ויחר **אף ה' מאד**" (בהשוואה לפסוק יא/א במתאוננים "ויחר אפו") כי "בכל מקום שאתה מוצא זנות, אנדלרמוסיא באה לעולם, והורגת טובים ורעים... על הכל הקב"ה מאריך אפו חוץ מן הזנות". (ב"ר כוה, ומפרש שם "תפארת ציון" (של הרב יצחק ידלר) כי היא מחלה מתדבקת, בקלות נכשלים במעגל הזימה יותר ויותר אנשים. ולכן בכל חטא אחר, ה' מאריך אפו וממתין עד יחזרו בתשובה, כי הבושה הטבעית תתגבר. אבל בחטא עריות הוא אש בנעורת, ואם לא יעצרו באיבו, תשלט על הכל ח"ו, ולכן מדת הדין פוגעת מיד).

יא/טו – "ואם ככה אַתָּה עושה לי"

מציינת המסורת ג' פסוקים שהכוונה לזכר ואעפ"כ כתוב בלשון נקבה "אַתָּה".
[1] בפסוקנו רש"י מסביר "תשש כוחו של משה כנקבה, כשהראהו הקב"ה פורענות שהוא עתיד להביא על ישראל". ומפרש "תוספות יו"ט (על יבמות טזו ד"ה בת קול) מדוע מוסב הדיבור דוקא אל ה', ולא למשה! "כינהו לה' בלשון נקבה (לומר) כי לא יעשה עם עם ישראל נפלאות".

[2] פסוק נוסף הוא בספר דברים (ה/כד) כאשר בני ישראל בקשו לא לשמוע תורה מפי ה', אלא מפיו של משה "קרב אתה ושמע... וְאַתָּה תדבר אלינו". מפרש שם רש"י, "התשתם את כוחי כנקבה, שנצטערת עליכם... כי ראיתי שאינכם חרדים להתקרב אליו מאהבה".

[3] פסוק שלישי נאמר על חירם מלך צור "אַתָּה קָרוֹב מִמֶּשַׁח הַסֹּכֶד" (יחזקאל כח/יד). וני"ל הטעם כי "ארבעה בני אדם עשו את עצמם אלוהות (=וכעונש) ונבעלו כנשים" (תנחומא, וארא, ט') כלומר, הציגו אֶת עצמם כמשפיעים (זכרי) אבל נעשה להם להיפך, מושפעים (נקבה!). ולכן כתוב אצל חירם לשון "אַתָּה".

יא/טו – "ואל אראה ברעתי"

הכוונה באמת "ברעתך", אבל אין זה דרך כבוד לדבר כך לה', ולכן כינה הכתוב. וזהו הנקרא "תיקון סופרים" כמובא במסרת כאן על 18 מקומות בתנ"ך. ואין כוונתם ח"ו שאיזה בן-אדם שינה הלשון, אלא רוח הקודש שרתה על הכותבים ומלכתחילה שינו את הלשון ("מנחת שיי" על זכריה ב/ב, עיי"ש בפרוטרוט)

יב/ו – "אם יהיה נביאכם ה', בְּמִרְאָה אליו אתוודע".

מסורת מציינת רק עוד מקום אחד נוסף: "בְּמִרְאָה נהפכו צִירֵי עָלֵי, ולא עצרתי כח". (דניאל י/טו)
כלומר, כל שאר נביאים "יראים ונבהלים ומתמוגגין, ומשה רבנו אינו כן". (רמב"ם, הל' יסודי התורה ז/ו)

ולכן הניקוד אצל שאר הנביאים בְּקִמְצָה, לשון נקבה ודרגא נחותה של נבואה. מה שאין כן משה "וּמִרְאָה (=א' מנוקדת סגול) ולא בחידות" (במדבר יב/ח) לשון זכר, כי הוא במקום אספקלריא המאירה.

מסרת שלנו מלמדת אותנו כי שאר הנביאים היו כמו אצל דניאל. (קצת מהני"ל כתוב ב"בעל הטורים")